

لیکونکی: ویجی پراشاد «Vajay Prashad»
منبع او دخپریډو نیټه: نیوکلیک «2022-01-14»
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

بډایه ولویدیز هیوادونه دافغانانو دلوری سره مخ دی

**Rich Western countries stand by as Afghans
face starvation**

ملګرو ملتونو «دبشر دوستانه مرستو لپاره د یو واحد هیواد
لپاره تر ټولو لوی اپیل یا درخواست خپور کړي

**The UN has issued 'the largest ever appeal for a single
country for humanitarian assistance'**



د کندهار په یوه روغتون کې په خوارځواکۍ اخته افغان ماشوم درملنه کېږي. عکس/ AFP:
مرتضی خالق/ انادولو آژانس

دجنوری په ۱۱مه، د ملگرو ملتونو د بېرنيو مرستو همغږي کونکي، **مارتین گریفیتس**، له نړیوالې ټولني څخه وغوښتل چې د افغانستان لپاره د بشري مرستو په برخه کې د ۴/۴ ملیارد ډالرو د زیاتولو مرسته وکړي، او دا هڅې یې «د بشري مرستو لپاره د یوه هیواد تر ټولو لویه غوښتنه» وبلله .

ملگرو ملتونو وویل چې دا مقدار "د دې په هیله چې د بنسټیزو خدمتو سقوط ته اړتیا ولري." که چیرې دا اپیل پوره نه شي، **گریفیتس** وویل، نو "راتلونکی کال [2023] به موږ د 10 ملیارد ډالرو غوښتنه وکړو.

" د 10 ملیارد ډالرو اندازه د پام وړ ده. خو ورځې وروسته له هغې چې طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګست په نیمايي کې په افغانستان کې واک تر لاسه کړ، د امریکا حکومت د ۹/۵ ملیارد ډالرو افغاني شتمنیو د ضبطولو اعلان وکړ چې د امریکا په بانکي سیستم کې ساتل کېدې. د متحده ایالاتو د حکومت تر فشار لاندې، د پیسو نړیوال وجهي صندوق هم افغانستان ته د خپلې ونډې د ځانګړي استخراج حق 455 ملیون ډالرو ته د لاسرسي مخه ونيوله، د نړیوالې زیرمې شتمنۍ چې IMF خپلو غړو هیوادونو ته د دوی اصلي زیرمو بشپړولو لپاره چمتو کوي .

دا دوه ارقام چې د افغانستان پولي زیرمې تشکیلوي شاوخوا 10 ملیارد ډالرو ته رسېږي، کره شمېره د **گریفیتس** په وینا، هیواد به ورته اړتیا ولري که ملګري ملتونه سمدستي افغانستان ته د بشري مرستو رسولو لپاره بېرني لګښت ونه کړي .

د امریکا د سولې انستیتیوت لپاره د پراختیایي اقتصاد پوه **ویلیم پاپر** وروستی شننه چې "د افغانستان د اقتصادي بحرانونو د کمولو څرنګوالی" تر سرلیک لاندې یې یادونه کړې چې دغه هیواد له افغانستان سره د 8 میلیارده ډالرو کلنې مرستو د کمیدو مستقیمه پایله ده. د متحده ایالاتو لخوا د هیواد د "بهرنیو اسعارو زیرمو" څخه د 9.5 ملیارد ډالرو کنګل کول.

تحلیل همدارنګه یادونه وکړه چې د امریکا د خزانې وزارت او د ملگرو ملتونو د امنیت شورا لخوا د دسمبر په 22 افغانستان ته د بشردوستانه مرستو چمتو کولو لپاره د بندیزونو معافیت باید "شخصي سوداګرۍ او سوداګریزو راکړو ورکړو" ته هم وغځول شي **بیر** همداراز په افغانستان کې د اقتصادي سقوط د مخنیوي لپاره د روغتیایي کارکوونکو، ښوونکو او نورو اړینو خدمتونو وړاندې کوونکو د معاشونو د ورکولو د لارو چارو د لټولو اړتیا هم یاده کړه او د دې کار لپاره یې د "افغانستان د عوایدو او د مرستو د تمویل یو ترکیب" کارولو وړاندیز وکړ.

په همدې حال کې ښوونکو ته د معاشونو د ورکړې خبره د تېرې میاشتې په پیل کې د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د ځانګړي استازې **دیورا لیونز** او د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال **شېر محمد عباس ستانګزي** تر منځ په یوه غونډه کې مطرح شوه. په هرصورت، داسې ښکاري چې په واشنگټن کې هیڅ یو وړاندیز په جدي توګه نه دی اخیستل شوی .

يو بشري بحران

د 2020 په جولای کې، مخکې له دې چې د کووید - 19 ناروغۍ په هيواد کې سخت خپلې وي، او په کابل کې د طالبانو د بېرته راستنيدو وڅخه ډير وخت مخکې، د افغانستان د اقتصاد وزارت وويل چې په هيواد کې 90٪ خلک د 2 ډالرو نړيوال فقر تر کرښې لاندې په ورځ کې ژوند کوي.

په عين حال کې، په 2001 کې په افغانستان کې د خپلې جگړې له پيل راهيسې، د متحده ايالاتو حکومت د **روډ ټاپو په پروويډنس** کې د **براون** پوهنتون د نړيوالو او عامه چارو لپاره د واکمن انسټيټيوټ لخوا چمتو شوي ارقامو له مخې، په خپلو جگړو کې 2.313 تریلیون ډالر مصرف کړي دي؛ خو د امریکا حکومت په افغان جگړه کې له شلو کلونو تېرولو سره سره د خپل اټکل له مخې يوازې 1۴۵ ميليارده ډالر د دغه هيواد د بنسټونو په بيارغونه لگولي دي .

تېر اگست، مخکې له دې چې طالبانو د امریکا پوځي ځواکونو ته ماتې ورکړي، د افغانستان د بيارغونې لپاره د امریکا د حکومت ځانگړي سرمفتش (سيگار) يو مهم راپور خپور کړ چې په کې د امریکا لخوا د هيواد په پراختيا کې لگول شوي پيسې ارزول شوي. د راپور ليکوالانو ليکلي چې د ځينو لږو لاسته راوړنو سره سره، "پرمختگ ناشونی دی او د دې پرمختگ د دوام امکانات شکمن دي ."

راپور د متحده ايالاتو د حکومت لخوا د يوې همغږي سټراټيژي نشتوالي ته اشاره کړې، په بهرنيو مرستو ډير تکيه، او د متحده ايالاتو د قرارداد کولو په بهير کې پراخ فساد د ځينو دليلونو په توگه چې په پايله کې يې په افغانستان کې د "بيا رغونې هڅې" ستونزمنې کړې. دا د افغانانو لپاره د منابعو د زياتې ضايع کيدو لامل شو، چې د خپل هيواد د بيارغونې لپاره چې د کلونو جگړو له امله ويجاړ شوی و، دې سرچينو ته سخته اړتيا درلوده .

د ۲۰۲۱ کال د دسمبر په لومړۍ نېټه، د ملگرو ملتونو پراختيايي پروگرام (UNDP) په افغانستان کې د ويجاړونکي وضعيت په اړه يو حياتي راپور خپور کړ .

د امریکا د اشغال په وروستۍ لسيزه کې، په افغانستان کې د سړي سر کلنی عايد په ۲۰۱۲ کال کې له ۶۵۰ ډالرو څخه په ۲۰۲۰ کال کې شاوخوا ۵۰۰ ډالرو ته راښکته شوی او تمه کيږي چې په ۲۰۲۲ کال کې به ۳۵۰ ډالرو ته راښکته شي، که د نفوسو په هماغه سرعت چې په تېرو وختونو کې زيات شوی دی. ، راپور وويل. د هيواد ناخالص کورني توليد به په 2022 کې 20٪ کم شي، او په راتلونکو کلونو کې به 30٪ کم شي .

د UNDP د راپور لاندې جملې په بشپړ ډول د يادولو وړ دي ترڅو پوه شي چې په هيواد کې د بشردوستانه کړکيچ څومره خلک ورسره مخ دي " :

د وروستيو اټکلونو له مخې، يوازې 5٪ نفوس د خوړو لپاره کافي دي، په داسې حال کې چې د شديد لورې سره مخ شوي شمير اوس اټکل شوی ... 23 مليون ریکارډ ته رسيدلی. په دې ژمي کې نږدې 14 مليونه ماشومان احتمال لري چې د خوړو د خونديتوب له بحران يا بيړنۍ کچې سره مخ شي، اټکل کيږي چې 3.5 مليونه ماشومان چې عمر ونه يې له پنځو کلونو څخه کم وي د شديد خوارځواکۍ سره مخ شي، او 1 مليون ماشومان د لورې او تيب حرارت له امله د مړينې خطر لري.

ژوند لیکونه

په افغانستان کې دغه ناڅرگنده بشري ناورين د ملگرو ملتونو له خوا د جنورۍ د ۱۱مې د نړيوالې ټولني د غوښتنې لامل دی

د ۲۰۲۱ کال د دسمبر په ۱۸ مه، د اسلامي همکارو د سازمان د بهرنيو چارو وزيرانو شورا د پاکستان په اسلام اباد کې د افغانستان په اړه د سعودي عربستان په غوښتنه يوه بيړنۍ غونډه وکړه. د غونډې له خونې بهر، چې يوازې يوه بيانيه خپره شوه، د بهرنيو چارو وزيرانو د افغانستان له موقت بهرنيو چارو وزير اميرخان متقي سره وکتل .

متقي په اسلام اباد کې د افغانستان لپاره د امريکا له ځانگړي استازي توماس ويست سره وکتل. د متحده ايالاتو د پلاوي سره يو لور پوري چارواکي د ايکسپريس تربيون (پاکستان) کامران يوسف ته وويل، "موږ په خاموشۍ سره کار کړی ترڅو نغدي ... [په هيواد کې په لويو او لويو فرقو کې راشي] ."

د OIC په غونډه کې د بهرنيو چارو وزير ماته وويل چې د OIC هيوادونه لا دمخه افغانستان ته د بشري مرستو د ليرلو لپاره په خاموشۍ سره کار کوي .

څلور ورځې وروسته، د دسمبر په 22، متحده ايالاتو د ملگرو ملتونو امنيت شورا کې يو پريکړه لیک (2615) وړاندې کړ چې د افغانستان په وړاندې د سختو بنديزونو لپاره د "بشري استثنا" غوښتنه کوي .

په دې غونډه کې چې څه باندې څلويښت دقيقې يې دوام وکړ، هېچا دا خبره را پورته نه کړه چې امريکا چې دغه پريکړه لیک يې وړاندیز کړی و، د افغانستان د ۱۰ ميليارده ډالرو د کنترولولو پريکړه کړې وه. په هر صورت، د دې پريکړه لیک تصويب په پراخه کچه ولمانځل شو، ځکه چې هرڅوک د افغانستان د کرکيچ په ژورتيا پوهيږي .

په همدې حال کې، په ملگرو ملتونو کې د چين دايمي استازي **جانگ جون**، د دغه ډول بنديزونو د لرې پرتو اغيزو په اړه ستونزې راپورته کړې او د ملگرو ملتونو امنيت شورا څخه يې وغوښتل چې "طالبانو ته لارښوونه وکړي چې لنډمهاله جوړښتونه پياوړي کړي، دوی د امنيت او ثبات ساتلو او بيارغونې ته وده ورکړي. او بيا رغونه. »

د افغانستان د مرکزي بانک يوه لوړپوړې غړې، دا افغانستان بانک راته وويل، تمه کيږي چې د بشري مرستو د يوې برخې په توگه چې د افغانستان د گاونډيانو په ځانگړې توگه د چين، ايران او پاکستان له خوا برابرېږي (د هند له خوا به مرستې راځي) د اړتيا وړ منابع به هيواد ته داخل شي. د ايران له لار .

نورو گاونډيو هيوادونو لکه ازبکستان څخه هم مرستې را رسيدلي چې ۳۷۰۰ تنه خوراکي توکي، د سونگ موادو او ژمنيو کالي او ترکمنستان چې د سونگ موادو او خوراکي توکو ليرل يې کړي دي .

د روانې مياشتې په پيل کې، متقي د ايران د بهرنيو چارو له وزير **حسين امير عبداللهيان** او د افغانستان لپاره د ايران له ځانگړي استازي **حسن کاظمي** قومي سره د ليد و لپاره تهران ته سفر وکړ. په داسې حال کې چې ايران د طالبانو رژيم د افغانستان د رسمي حکومت په توگه په رسميت نه دی پېژندلی، خو له کابل سره په نږدې تماس کې دی چې «د افغانستان له محرومو خلکو سره د هغوی د کړاوونو په کمولو کې مرسته وکړي.»

متقي په عين حال كې ټينگار كړى چې د ده حكومت غواړي د افغانستان په راتلونكي كې ستر قدرتونه ښكېل كړي .

د جنورۍ په لسمه، يوه ورځ مخكې له دې چې ملگرو ملتونو له افغانستان سره د مرستې لپاره خپل وروستي غوښتنه وكړه، د خيريه ډلو او نادولتي موسسو يوې ډلې چې د امريكا د زكات بنسټ له خوا تنظيم شوي، په واشنگټن كې د افغان سولې او بشردوستانه كاري ځواك غونډه وكړه .

تر ټولو لويه انديښنه هغه بشري ناورين دى چې د افغانستان خلك ورسره مخ دي، په ځانگړې توگه په هيواد كې د لوړې يوه نژدې پوښتنه ده چې په سيمه كې د سخت ژمي له امله سركونه لا دمخه تړل شوي دي .

د نومبر په مياشت كې د افغانستان د بهرنيو چارو وزارت سياسي مرستيال شير محمد عباس ستانگزي له امريكا وغوښتل چې په كابل كې خپل سفارت بېرته پرانيزي. څو اونۍ وروسته، هغه وويل چې امريكا په افغانستان كې د كړكېچ مسؤليت لري، او دا بايد "فعال رول ولوبوي" د هغه زيان په رغولو كې چې دې هيواد ته يې كړى دى .
دا په افغانستان كې د اوسني وضعیت لنډيز كوي: له امريكا سره د اړيكو لپاره خلاص، مگر يوازې وروسته له دې چې دا د افغانانو د ژوند ژغورلو لپاره د خپل ملت پيسو ته د افغانانو د لاسرسي اجازه ورکوي.

«17-01-2022» په درناوي -----